

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2005-2-14 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 05-30/381-94
Karar Tarihi : 5.5.2005

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10 **Başkan** : Mustafa PARLAK
Üyeler : Tuncay SONGÖR, Murat GENCER, Prof. Dr. Zühtü AYTAÇ,
Rıfki ÜNAL, Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI,
M. Sıraç ASLAN, Süreyya ÇAKIN.

B- RAPORTÖRLER : Murat ÇETİNKAYA, Derya YENİŞEN, Adnan AKGÜN,
Ayşe Özlem UZUN

20 **C.ŞİKAYET EDEN** : - Büyükkayalar Ltd. Şti.
Adnan Menderes Cad. No:43/A Polatlı/Ankara
- Salih Gürcan
Pınarbaşı Mah. Atlas Sk. No: 22/A K.ören/Ankara
- Adana Milletvekili Ayhan Zeynep Tekin Börü
- Malatya Goko Elektronik Tic. Ltd. Şti.
Nasuhi Cad. Antep Sk. No: 32 Malatya

**D.HAKKINDA
ÖNARAŞTIRMA
YAPILANLAR**

: Yazar Kasa Üreticileri

30 **E. DOSYA KONUSU** : Yazar kasa üreticilerinin Yeni Türk Lirası (YTL)'na geçiş sürecinde, mevcut yazar kasaların YTL'ye uyumlu hale getirilmesi işlemi için gerekli parça, yazılım ve servis bedellerini ve yazar kasaların iptal ücretini yüksek düzeylerde belirledikleri iddiası.

F.İDDİALARIN ÖZETİ : Yazar kasaların YTL'ye dönüşümüyle ilgili olarak Kurum kayıtlarına farklı tarihlerde intikal eden şikayet dilekçelerinde öne sürülen iddialara özetle aşağıda yer verilmektedir.

40 Büyükkayalar Ltd. Şti. (Büyükkayalar) adına Davut Büyükkaya imzalı dilekçede; 2003 yılında Escort firmasının Espos 3000 model yazar kasalarından 3 adet satın alındığı, 2005 yılında YTL'ye geçiş sebebiyle bu yazar kasaların YTL'ye dönüşümünün zorunlu hale geldiği, bu işlem için gerekli çipi taktırmak amacıyla Escort firmasının Ankara'da yetkili tek distribütörü olan Sekompos şirketi ile irtibata geçildiği, bu vesileyle Escort'un tek bir yazar kasaya takılacak çip için 3TL (3\$ +

KDV) talep ettiğinin öğrenilmiş olduğu, oysa bu çipin maliyetinin çok düşük olduğunun Sekompos tarafından da dile getirildiği, Escort firmasının aynı dönemde yapmış olduğu promosyonda YTL'ye uyarlanmış aynı model yazar kasaları YTL'ye sattığı, aynı çipin Escort tarafından %70-80 indirimle çeşitli yerlere satıldığının gayri resmi olarak Büyükkayalar tarafından öğrenildiği iddia edilmektedir.

50 Adana Milletvekili Ayhan Zeynep Tekin Börü tarafından yazılan ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığı aracılığıyla Kurumumuza gönderilen dilekçede; esnafın elinde bulundurduğu online kasa, yazar kasa ve elektronik terazilerin YTL'ye uyumlu hale getirilmesinde firmalara ciddi miktarlarda adaptasyon ücreti ödendiği ifade edilmektedir.

Salih Gürcan tarafından gönderilen dilekçede; ilk başta Olivetti 6010 yazar kasaların YTL'ye uyumlu olmadıklarının belirtildiği, daha sonra Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ve Profilo Elektronik Servis A.Ş. (Olivetti) ile yapılan görüşmeler neticesinde yazar kasaların YTL'ye dönüşümünün mümkün olduğunun açıklandığı, fakat bu işlem için yeni bir yazar kasa fiyatına eşdeğer meblağda fahiş fiyatların talep edildiği, dönüşüm için YTL (YTL + KDV) istenildiği öne sürülmektedir.

60 Malatya GOKO Elektronik Ticaret Ltd. Şti. yetkilisi Hüseyin Kahraman'ın dilekçesinde ise; yazar kasalar iptal olunurken her servisin ayrı bir ücret talep ettiği, oysa yıllardır bu yazar kasaların parasız iptal edildiği, önceden Beko'nun iptal ücreti olarak YTL talep ederken, şimdi YTL talep ettiği, Profilo'nun (Olivetti) YTL talep ettiği, Hugin firmasının ise hiç ücret talep etmediği, talep edilen bu ücretlerin haksız olduğu, bu hizmetlerin kırtasiye gideri olduğunun söylendiği, oysa kırtasiye giderinin bu kadar yüksek olamayacağı, daha önceden yazar kasaları Maliye Bakanlığı'nın hiçbir ücret almadan iptal ettiği, bu durumun iptal giderlerinin aslında yüksek olmadığını kanıtlayan bir gösterge olduğu ifade edilmektedir.

70 **G. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 3.3.2005 tarih ve 1383 sayı ile intikal eden Büyükkayalar Ltd. Şti. yetkilisi Davut Büyükkaya'nın şikayetine ilişkin olarak hazırlanan 18.3.2005 tarih ve 2005-2-14/İİ-05-AÖU sayılı İlk İnceleme Raporu, Rekabet Kurulu'nun 24.3.2005 tarihli toplantısında görüşülmüş ve 05-18/198-M sayılı Kurul Kararı ile dosya konusu iddialarla ilgili olarak önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir. Kurum kayıtlarına 22.3.2005 tarih ve 1851 sayı ile giren Adana Milletvekili Ayhan Zeynep Tekin Börü tarafından yazılarak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı aracılığıyla Kurum'a gönderilen dilekçe ile Kurum kayıtlarına 22.3.2005 tarih ve 1824 sayı ile intikal eden Salih Gürcan imzalı şikayet dilekçesi hakkında hazırlanan 28.3.2005 tarih ve 2005-2-18/BN-05-AÖU sayılı Bilgi Notu, Rekabet Kurulu'nun 31.3.2005 tarihli toplantısında görüşülmüş ve 05-20/254-M sayılı Karar ile dosya konusu iddialara ilişkin olarak önaraştırma yapılmasına, bu önaraştırmanın 24.3.2005 tarih ve 05-18/198-M sayılı Kurul Kararı ile yürütülen önaraştırma ile birleştirilmesine karar verilmiştir. Son olarak Kurum kayıtlarına 31.3.2005 tarih ve 2038 sayı ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı kanalıyla intikal eden Malatya GOKO Elektronik Ticaret Ltd. Şti. adına Hüseyin Kahraman imzalı dilekçe üzerine hazırlanan 4.4.2005 tarih ve 2005-2-21/BN-05-AÖU sayılı Bilgi Notu, Rekabet Kurulu'nun 7.4.2005 tarihli toplantısında görüşülmüş ve 05-22/272-M sayılı Karar ile dosya konusu iddialara ilişkin olarak önaraştırma yapılmasına, bu

05-30/381-94

90 önaraştırmanın 24.3.2005 tarih ve 05-18/198-M sayılı Kurul Kararı ile yürütülen önaraştırma ile birleştirilmesine karar verilmiştir.

Söz konusu karar uyarınca düzenlenen 27.4.2005 tarih ve 2005-2-14 / ÖA-05-MÇ sayılı Önaraştırma Raporu 29.4.2005 tarih ve REK.0.06.00.00/48 sayılı Başkanlık önergesi ile 05-30 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

H. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: İlgili Rapor'da;

- 100 - YTL'ye geçiş sürecinde yazar kasa üreticilerinin yapılacak değişikliklerde talep edecekleri ücretler konusunda herhangi bir anlaşma/uyumlu eylem içerisinde bulduklarına dair bir belge veya bilgi bulunmaması ve ilgili pazarlardaki uygulamaların bu tespiti destekler nitelikte olması nedeniyle, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun (4054 sayılı Kanun) çerçevesinde bir soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı,
- Yazar kasa iptallerinde bazı teknik servisler tarafından talep edilen ücretin aşırı olup olmadığına yönelik iddia ile ilgili olarak, teknik servislerin uyguladıkları fiyatların çok yüksek olmaması, Maliye Bakanlığının 60 seri numaralı tebliği uyarınca yazar kasa kullanıcılarının istedikleri servisten hizmet alma serbestisine sahip olmaları nedeniyle, bir rekabet ihlalinden bahsedilemeyeceği ve bu çerçevede 4054 sayılı Kanun çerçevesinde bir soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı,
- 110 - Escort ve Profilo'nun, YTL'ye dönüşüm için talep ettikleri ücretlerle ilgili olarak da yine 4054 sayılı Kanun çerçevesinde bir soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı

görüşlerine yer verilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. İlgili Pazar

I.1.1. İlgili Ürün Pazarı

Basit yazar kasalar ile POS denilen satış terminali cihazları, birbirinden farklı müşteri taleplerini karşılamaya yönelik olmaları ve fiyat bakımından da farklı kategorilerde yer almaları nedenleriyle birbirlerine ikame ürünler olarak nitelendirilmemekte ve farklı pazarlarda değerlendirilmektedir. Bu bakımdan, dosya konusuna yönelik olarak "*basit yazar kasa pazarı*" ve "*POS (satış terminali) pazarı*" şeklinde iki ayrı ilgili ürün pazarı tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra her bir yazar kasada, yalnızca o yazar kasa üreticisi veya yetkili kılınmış servisleri tarafından YTL'ye dönüşümün yapılabileceği göz önüne alındığında söz konusu inceleme kapsamında her bir yazar kasanın yedek parça ve YTL'ye dönüşüm hizmetleri de ayrı ayrı pazarlar olarak kabul edilmiştir.

I.1.2. İlgili Coğrafi Pazar

130 Şikayet konusu eylemlerin, Türkiye'de satışa sunulan yazar kasalara ilişkin olması ve YTL'ye dönüşüm işleminin tüm Türkiye sınırları içerisindeki yazar kasalar için bir zorunluluk teşkil etmesi nedenleriyle ilgili coğrafi pazar "*Türkiye Cumhuriyeti sınırları*" olarak kabul edilmiştir.

I.2. Yapılan Tespitler

I.2.1. Yazar Kasaların YTL'ye Dönüşümü İle İlgili Mevzuat

Yazar kasalar, sahip oldukları mali bellek sayesinde mali kayıt cihazı ve arşiv vazifesi gören cihazlardır. Bu nitelikleri sebebiyle yazar kasaların kullanım esasları ve YTL'ye dönüşümü yasal olarak düzenlenmektedir. Bu bakımdan şikayetlerin 4054 sayılı Kanun çerçevesindeki yerlerinin belirlenebilmesi için öncelikle yazar kasa kullanımı ve YTL'ye dönüşüm ile ilgili mevzuat incelenmelidir.

- 140 Yazar kasaların kullanım esasları, 6.12.1984 tarih ve 3100 sayılı "*Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanun*" (3100 sayılı Kanun) ve bu Kanun kapsamında çıkartılan ilgili mevzuat çerçevesinde düzenlenmektedir. Söz konusu Kanunun birinci maddesinde "*satışı yapılan malları aynen veya işlendikten sonra satışını yapanlar dışındaki kimselere satan veya aynı kimselere hizmet veren birinci ve ikinci sınıf tüccarlar*"ın ödeme kaydedici cihaz kullanma mecburiyeti hüküm altına alınmıştır. Kanunda "*Ödeme Kaydedici Cihaz*" ise "*... bu Kanunla ve Maliye Bakanlığınca belirlenen şartları taşıyan elektronik yazar kasalar, yazıcı tertibatı bulunan elektronik teraziler veya elektronik terminaller gibi cihazlardır*" şeklinde tanımlanmaktadır.

İşletmecilerin satışa sunacakları ödeme kaydedici cihaz modelleri, 3100 sayılı Kanun kapsamında getirilen ve Maliye Bakanlığı'nca belirlenen şartlara uygunluğu yine 3100 sayılı Kanun'un 5. maddesinde belirtilen şekilde oluşturulan bir Komisyon'un görüşü alınarak Maliye Bakanlığı'nca onaylanmaktadır. Ayrıca Kanunun "*Satış ve Onarım*" başlıklı 4. maddesinde, arızalanan ödeme kaydedici cihazların tamiri, bunları üreten veya ithal eden kişi ya da kuruluşların yetkili servislerince yapılabileceği hüküm altına alınmıştır. İlgili hüküm cihazların mühürlerinin ancak yetkili elemanlar tarafından açılabilmesi ve tamir işleminin ardından aynı elemanlar tarafından mühürlenmesini zorunlu kılmaktadır.

- 160 5083 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Para Birimi Hakkında Kanun gereği 1.1.2005 tarihinden itibaren "*Yeni Türk Lirası*" (YTL) ve "*Yeni Kuruş*" (YKr) kullanımına başlanacağından bahisle Maliye Bakanlığı'nca yayımlanan "*Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanunla İlgili 60 Seri No'lu Genel Tebliğ*" ile ödeme kaydedici cihazlar hakkında yapılacak işlemler düzenlenmiştir.

- İlgili Tebliğ'in 1. maddesinin (a) bendi hükmüne göre, ödeme kaydedici cihaz üreticileri ve ithalatçıları, Maliye Bakanlığı'na müracaat ederek gerekli izinleri aldıktan sonra daha önce onaylananlar da dahil olmak üzere, tüm ödeme kaydedici cihazlarını YTL ve YKr'ye göre işlem yapacak tarzda düzenleyeceklerdir.
- 170 Bu düzenleme işleminin öncelikle 31.3.2005 tarihine kadar tamamlanması öngörülmüş olmakla birlikte bu süre 2.5.2005 tarihine kadar uzatılmıştır. Bu düzenlemenin ise yetkili servislerce yapılabileceği hüküm altına alınmıştır.

Teknik ve sair nedenlerle düzenlenemeyen cihazlar ise mükelleflerce belirli bir süreye kadar YTL'ye göre işlem yapacak cihazlar ile değiştirilecektir. Eski cihazlar için ise mükellefler yukarıda adı geçen ilgili tebliğin 4. maddesi çerçevesinde, Maliye Bakanlığı'ndan onay alan üretici ve ithalatçı kuruluşların yetkili servislerine

başvuracaklardır. Tebliğin ilgili hükmü gereğince yalnızca hurdaya ayrılacak cihazlara mahsus olmak üzere söz konusu işlemin ilgili üretici ve ithalatçı kuruluşun servisine yaptırılması şart olmayıp, Maliye Bakanlığı'nca yetki verilmiş olması şartıyla herhangi bir ödeme kaydedici cihaz servisi tarafından yapılması da mümkündür.

Bu bağlamda yazar kasaların üretimi, tamiri, modifikasyonu gibi işlemler mevzuatta ayrıntılı olarak düzenlenmiş olup, bu işlemlerin yetkili üreticiler ve servisler dışında kişilerce yapılması mümkün değildir. Bununla birlikte, hurdaya çıkarılacak cihazlar için yetkili servise başvurma zorunluluğu bulunmamaktadır.

I.2.2. Yazar Kasa Üreticileri Arasında Anlaşma/Uyumlu Eylem İddiası

Önaraştırma sürecinde yazar kasa üreticisi ve/veya ithalatçısı firmaların kendi aralarında YTL'ye dönüşüm ücretlerini birlikte belirlediklerine ilişkin herhangi bir anlaşmanın / uyumlu eylemin varlığı tespit edilememiştir.

Nitekim, ilgili teşebbüslerin YTL'ye geçiş sürecinde uygulamış oldukları fiyatlar arasında gözlemlenen farklılıklar da bir anlaşma veya uyumlu eylemden bahsetmenin mümkün olmadığını ortaya koymaktadır. YTL'ye dönüşüm için teşebbüslerin talep ettikleri ücretler aşağıda değerlendirilmektedir.

I.2.3. YTL'ye Dönüşümde Aşırı Fiyat İddiası

Farklı markalardaki yazar kasaların YTL'ye dönüştürülmesinde her marka üreticisi firma kendi çip ve yazılım programını kullanmaktadır. Dolayısıyla çipler veya programlar arasında bir ikame mümkün değildir. Bu bakımdan her yazar kasa üreticisi, kendi yazar kasalarında kullanılan çip ve yazılıma yönelik alt pazarlarda kendi müşterileri üzerinde belli bir pazar gücüne sahip olarak kabul edilebilir. Bu çerçevede yapılan değerlendirmede, yazar kasa üreticilerinin bu pazar güçlerini kötüye kullanıp kullanmadıkları incelenmiştir.

Yazar kasa üreticilerinin faaliyet gösterdikleri iki farklı pazar söz konusudur. Bu bakımdan, aşırı fiyat incelemesi de iki pazarda ayrı ayrı yapılmıştır. Basit yazar kasalar pazarında hakkında şikayet bulunan Olivetti (Profilo) ile POS pazarında hakkında şikayet bulunan Escort'un YTL'ye geçiş sürecindeki uygulamaları incelenmiştir. POS pazarındaki YTL'ye dönüşüm bedellerinin firmalar arasında birbirleriyle karşılaştırılmaları amacıyla pazarın önde gelen kuruluşları olan POS Perakende Otomasyon Sistemleri Tic. Ve San. A.Ş. (IBM POS) ve NCR Bilişim Sistemleri Tic. Ve San. A.Ş. (NCR)'nden elde edilen bilgiler de değerlendirilmiştir.

I.2.3.1. Escort Computer Elektronik San. ve Tic. A.Ş.'nin Uygulamaları

YTL'ye geçiş sürecince Escort, Espos 3000 ve Espos 4000 olmak üzere iki farklı ürün modeli üzerinde değişiklik yaparak dönüşümü gerçekleştirmiştir. Espos 3000'in daha eski bir model olması sebebiyle içerisindeki ekipmanların ve yazılım programlarının değiştirilmesi gerekmiş, bu kapsamda YTL'ye dönüşümde yedek parça olarak mali bellek ve program çipi kullanılmıştır. Dolayısıyla, Espos 3000'in YTL'ye dönüşümünde Espos 4000'e göre ek bir maliyet söz konusu olmuştur. Escort'tan edinilen bilgiye göre Espos 3000 için kullanılan mali bellek ve program çipinin maliyeti ₺3 tutarındadır. Bu maliyet kalemi mali bellek, program çipi ve program dosyasından oluşan unsurların maliyetini içermektedir. Sekompos tarafından verilen bilgiye göre, YTL'ye dönüşüm için müşteriye uygulanacak fiyat,

Escort tarafından yetkili servislerine bildirilmiş olup her yazar kasanın seri numarasına göre üretilen ve Maliye Bakanlığı ve ODTÜ'nün onayına tabi olan yeni çip ve arabirim yazılım programı da yine merkezden yönlendirilmiştir.

230 Espos 3000'e göre daha yeni bir model olan Espos 4000'de ise sadece program çipinin değiştirilmesi yeterli olmuştur. Bu çipin maliyetinin ise 3\$ olduğu belirtilmiştir. Bu yazar kasaların YTL'ye dönüşümünde müşteriye uygulanan (KDV hariç) fiyatlar ise Espos 3000'de 3\$ ve Espos 4000'de ise 3\$'dır. Bu değişim işlemlerinin Escort yetkili servisleri dışında yapılması hem teknik açıdan hem de mevzuat açısından mümkün değildir. Escort'un iki farklı modelini YTL'ye dönüştürmek için talep edilen fiyatlar arasında farklılıklar bulunmaktadır. Fiyatlar arasındaki farkın YTL'ye dönüşüm sürecinde yapılan işlem ve ekipman masraflarından kaynaklandığı belirtilmiştir.

I.2.3.2. Profilo Telra Elektronik San. ve Tic. A.Ş. (Profilo)

Olivetti marka yazar kasaların satışı, Profilo firmasınınca yapılmaktadır. Olivetti markalı ürünler, Profilo ürünlerinin yarısını oluşturmaktadır. Basit yazar kasa pazarının önde gelen firmalarından olan Profilo'nun 2004 yılında pazardaki payının 3 olduğu belirtilmiştir. Şirket, Mart 2004'ten itibaren mevcut müşterilerin YTL'ye uyum işlemlerini yaptırması için duyurular yapmaya başlamış ve ilk gelen müşterilere de dönüşüm fiyatlarında indirimler uygulanmıştır.

240 Yaklaşık 30 modelden oluşan Profilo ürünlerinden 5 modelin YTL'ye uyumunun gerçekleştirilemeyeceği bildirilmiş, yarı-POS denilen 2-3 modelin ise önce değişiminin yapılamayacağı bildirilmiş olmakla birlikte pazardan gelen talepler üzerine bunların da YTL'ye uyumlu hale getirilebileceği kararlaştırılmıştır. Bunlar dışında kalan modeller açısından ise değişim işlemlerinin bir kısmı yazılım ve bir kısmı ise donanım değişikliği içerecek şekilde gerçekleştirilmiştir.

250 Yarı-POS kasaların değişim bedelleri, bunların gerek daha çok teknoloji içeren ve daha pahalı kasalar olması gerekse YTL'ye dönüşümün tasarım değişikliği de gerektirmesi nedeniyle, diğer modellere kıyasla daha pahalı olarak gerçekleşmiştir. Basit kasalarda dönüşüm bedelleri ortalama 3YTL+KDV olarak, yarı-POS'larda ise ortalama 3\$+KDV olarak belirlenmiştir.

I.2.3.3. POS Perakende Otomasyon Sistemleri Tic. ve San. A.Ş.'nin Uygulamaları (IBM POS)

260 IBM marka yazar kasaların yetkili satıcısı olan IBM POS, %100 IBM Türk Ltd. Şti.'nin kontrolünde bulunan bir anonim şirkettir. IBM POS'tan edinilen bilgilere göre, sadece POS cihazları üreten şirketin POS pazarındaki payı 3'dir. Şirket, YTL'ye geçişte düzenlediği kampanya ile müşterilerini bir sıraya koyarak yazar kasaların güncelleneceğini duyurmuş ve YTL'ye dönüşümde öncelikle *microcodu* değiştirerek ardından yazılımı güncellemiştir. IBM 4694 model yazar kasalarda dönüşüm ücreti 3\$ olarak belirlenmiştir. Bu ücretin %35-40'ının teknik kısım ve geri kalanın ise yazılım maliyeti olduğu ifade edilmiştir.

I.2.3.4. NCR Bilişim Sistemleri Tic. ve San. A.Ş.'nin Uygulamaları (NCR)

270 POS pazarında faaliyet gösteren büyük firmalardan olan NCR'in pazar payının \exists civarında olduğu belirtilmiştir. Şirketin POS cihazlarının YTL'ye dönüşümü *network* üzerinden yazılım değişikliği yapılarak gerçekleştirilmiştir. Bu işlem sırasında donanımda herhangi bir değişiklik yapılmamış, sadece yazılım değiştirilmiş ve bu sebeple dönüşüm maliyeti makul bir seviyede gerçekleşebilmiştir. YTL'ye dönüşüm sürecinde yazılım ve bakım anlaşması olan müşterilerden yaklaşık $\exists\$\text{+KDV}$, anlaşması olmayan müşterilerden ise $\exists\$\text{+KDV}$ talep edilmiştir. NCR yetkililerine göre, daha çok donanım değişikliği gerektiren eski tip yazar kasaların modifikasyonunda dönüşüm maliyetleri yüksek olabilmektedir.

I.3. Hukuki Değerlendirme

I.3.1. Yazar Kasa Üreticileri Arasındaki Anlaşma İddiasına Yönelik Değerlendirme

280 POS üreticisi/ithalatçısı firmaların YTL'ye dönüşüm fiyatlarını tespit etmek üzere aralarında anlaştıklarına ilişkin herhangi bir belge veya bulguya ulaşılamaması, firmaların bu işlem için talep ettikleri fiyatların belli bir eğilim göstermeyip farklılık arz etmesi, farklı markalardaki yazar kasaların modelleri arasında kapasite farkı bulunmasından kaynaklanan nedenlerle dönüşüm maliyetlerinin de farklılaşması sebepleriyle 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında rakipler arasında bir koordinasyonun varlığından bahsedilemeyeceği sonucuna ulaşılmıştır.

I.3.2. Yazarkasa İptalleri Hakkındaki Şikayete Yönelik Değerlendirme

290 Malatya GOKO Elektronik Ticaret Ltd. Şti. tarafından Kurum'a iletilen miladı dolmuş, çip ile güncelleştirilemeyecek duruma gelmiş ve tamir edilemeyecek şekilde arızalanmış yazar kasalara ilişkin şikayetin öncelikle 6.12.1984 tarih ve 3100 sayılı *Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanun'un* verdiği yetkiye dayanılarak Maliye Bakanlığınca hazırlanan *Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanunla İlgili 60 Seri No'lu Genel Tebliğ'in* Hurdaya Ayrılan Cihazlar başlıklı 4. maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir.

300 Tebliğin 4. maddesi hükmü gereğince işi bırakma, yeni cihaz alma veya herhangi bir nedenle eski cihazlarını hurdaya ayırmak isteyen mükellefler; Maliye Bakanlığı'ndan onay alan üretici veya ithalatçı kuruluşların yetkili servislerine başvuruda bulunarak cihazlarının hafızasında kayıtlı bilgileri tespit ettireceklerdir. Yetkili servisçe cihazın kullanılmaya başlandığı tarihten son güne kadar mali hafıza raporu alınacak ve söz konusu rapor servis tarafından düzenlenecek bir tutanağa iliştilererek mükellefe verilecektir. Yalnızca hurdaya ayrılacak cihazlara mahsus olmak üzere söz konusu işlemlerin mutlaka ilgili üretici veya ithalatçı kuruluşun servisine yapılması şart olmayıp, Maliye Bakanlığınca yetki verilmiş olması şartıyla herhangi bir ödeme kaydedici cihaz servisi tarafından yapılması da mümkün bulunmaktadır. Yetkili servis gerekli işlemleri yaptıktan sonra cihazın mali hafızasını söküp saklamak üzere mükellefe verecek ve cihazı çalışamaz hale getirecektir.

4.4.2005 tarih ve 1005-2-21/BN-05-AOU sayılı ilk inceleme raporunda başvuru sahibi Malatya GOKO Elektronik Ticaret Ltd. Şti. tarafından miladı dolmuş, çip ile

310 güncelleştirilemeyecek duruma gelmiş, tamir edilemeyecek şekilde arızalanmış yazar kasaların YTL uygulamasına geçilmeden önce ücretsiz olarak iptal edildiği ancak YTL uygulamasına geçildikten sonra bazı firmaların iptal istemi için kırtasiye gideri adı altında yüksek miktarda ücret talep ettikleri ifade edilmiş olduğu belirtilmektedir. Şikayet başvurusunda Beko servisinin ∃, Olivetti servisinin ∃ YTL talep ettiği, Hugin firmasının ise ücret talep etmediği ifade edilmiştir.

320 Yukarıda yer verilen ilgili mevzuat yetkili servislere, ödeme kaydedici cihazların hurdaya ayrılması işleminde, bir takım hizmet yükümlülükleri getirmektedir. Bu yükümlülükler ve mükelleflere verilen hizmetler karşılığında yetkili servisin bir ücret talep etmesi ticari hayatın bir gereği olarak değerlendirilmelidir. Ayrıca, iptal işlemi için yetkili servislerce talep edilen ücretin ∃YTL arasında olması ve bunun yanı sıra 60 Seri No'lu Tebliğ'de de yalnızca hurdaya ayrılacak cihazlara mahsus olmak üzere söz konusu işlemlerin mutlaka ilgili üretici veya ithalatçı kuruluşun servisinde yapılmasının şart koşulmamış olması da göz önünde bulundurulduğunda, söz konusu şikayete ilgili olarak bir fahiş fiyat değerlendirmesi yapılmasına gerek olmadığı kanaatine varılmıştır.

I.3.3. Profilo ve Escort'un Uygulamalarına Yönelik Değerlendirme

330 Profilo'nun YTL'ye dönüşüm için talep ettiği bedelin piyasadaki diğer firmaların fiyatlarına göre orantısız olmaması, YTL'ye dönüşüm için Profilo'nun ilk müracaat eden müşterilerine daha uygun fiyatlar uygulaması ve ilk bakışta diğer yazar kasalara kıyasla dönüşüm fiyatı yüksek gibi görünen yarı-POS cihazlara ilişkin ise, bu cihazların daha yoğun teknoloji içermesi ve dönüşüm maliyetlerinin daha fazla olması nedenleriyle, fiyat farklılığının doğal olması hususları dikkate alındığında, Profilo tarafından aşırı fiyat uygulandığı iddiaları dayanaksız kalmaktadır.

340 Escort'un uygulamalarında ise, Espos 4000'in YTL'ye dönüşüm bedelinin, POS pazarındaki diğer firmaların YTL'ye dönüşüm ücretleri ile karşılaştırıldığında yüksek bir bedel olmadığı görülmektedir. Espos 3000'de ise istenilen dönüşüm bedelinin Espos 4000'lere göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Ancak bunun Espos 3000'in daha eski teknoloji ile üretilen bir yazar kasa olması nedeniyle YTL'ye uyum için daha masraflı değişiklikler yapılmasının gerekli olmasından kaynaklandığı görülmüştür. Ayrıca bu durumun, söz konusu dönemde Escort tarafından uygulanan bir pazarlama ve satış stratejisinden kaynaklandığı görülmektedir. Zira, aynı dönemde Escort bir kampanya düzenleyerek, Espos 3000 model yazar kasaların daha üst model olan ve YTL'ye uyumlu hale getirilmiş Espos 4000 modeliyle ∃ karşılığında değiştirilebileceğini duyurmuştur. Aynı kampanya çerçevesinde Escort, markası ne olursa olsun getirilen eski yazar kasa yerine YTL uyumlu yazar kasayı ∃ karşılığında değiştireceğini duyurmuştur.

350 Bu çerçevede, Escort'un Espos 3000 marka POS cihazlarına yönelik YTL'ye dönüşüm ücretlendirmesinin ve düzenlemiş olduğu kampanya çerçevesinde duyurmuş olduğu fiyatların, rekabeti bozucu amaç ve etkisi olmayan, esasen POS yazar kasa pazarında satışları artırmak amacıyla gerçekleştirilen eylemler olduğu görülmektedir.

Ayrıca, yazar kasaların kullanım ömürlerinin mali bellekleri ile sınırlı olması ve bu sürenin ortalama 6-7 yıl gibi bir zaman ile kısıtlı olması göz önüne alındığında, kullanım ömrü sonunda müşterilerin daha farklı marka yazar kasaları tercih

edebilecekleri düşünülebilir. Bu çerçevede, Escort'un POS pazarında hakim durumda olduğuna yönelik bir göstergenin bulunmadığı da dikkate alındığında marka bağımlılığını sağlamak ve elindeki müşterileri kaybetmemek için çok aşırı bir fiyatlandırma yolunu seçemeyeceği de açıktır.

J. SONUÇ

Düzenlenen rapora, toplanan delillere ve incelenen dosya kapsamına göre;

360 1- YTL'ye geçiş sürecinde yazar kasa üreticilerinin yapılacak değişikliklerde talep edecekleri ücretler konusunda herhangi bir anlaşma/uyumlu eylem içerisinde bulduklarına dair belge veya bilgi bulunmaması ve ilgili pazarlardaki uygulamaların bu tespiti destekler nitelikte olması nedeniyle, 4054 sayılı Kanun çerçevesinde soruşturma açılmasına gerek bulunmadığına,

2- Yazar kasa iptallerinde bazı teknik servisler tarafından ücret talep edilmesine yönelik iddia ile ilgili olarak, Maliye Bakanlığı'nın 60 seri numaralı Tebliği uyarınca yazar kasa kullanıcılarının istedikleri servisten hizmet alma serbestisine sahip olmaları nedenleriyle, rekabet ihlalden bahsedilemeyeceğine ve bu çerçevede 4054 sayılı Kanun çerçevesinde soruşturma açılmasına gerek bulunmadığına,

370 3- Escort ve Profilo'nun, YTL'ye dönüşüm sürecindeki eylemlerinin 4054 sayılı Kanun'a aykırı olmaması nedeniyle aynı Kanun çerçevesinde soruşturma açılmasına gerek bulunmadığına,

OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.